

Коломієць К. В.,
магістр права
Навчально-наукового інституту права,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
ORCID ID: 0000-0003-2805-3246

Науковий керівник:
Погорецький М. А.,
доктор юридичних наук, професор,
Проректор з науково-педагогічної роботи
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.1-2/246-252>

УДК 343.14

ЩОДО РОЗУМІННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ ПРЕДМЕТ ДОКАЗУВАННЯ ТА МЕЖІ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Анотація. Стаття присвячена співвідношенню предмета та меж доказування у кримінальному провадженні, встановлення їх взаємозв'язку.

Правильне визначення цих понять на практиці сприяє виконанню завдань кримінального провадження, зокрема, за допомогою встановлення всіх обставин, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні. Предмет доказування та межі доказування вже тривалий час створюють дискусію серед учених та практиків через свою невизначеність, оскільки мають суттєве значення для процесу доказування у кримінальному провадженні, а відповідно актуальність даної теми є очевидною.

Автором статті **поставлено за мету** розв'язати проблему, пов'язану зі сприйняттям предмета доказування та меж доказування, як рівнозначних понять, встановити взаємозв'язок предмета та меж доказування у кримінальному провадженні, запропонувати можливі шляхи вирішення інших актуальних проблем пов'язаних з темою статті.

Автором розглянуто наукові підходи до розуміння предмета доказування та меж доказування, а також їх практичне значення. Визначено проблемні питання співвідношення предмета та меж доказування у кримінальному провадженні. На підставі аналізу літератури та положень чинного Кримінального процесуального кодексу України, визначено сутнісні ознаки цих понять, що в подальшому сприяло їх розмежуванню. Запропоновано розуміти предмет та межі доказування як взаємопов'язані категорії, але не рівнозначні.

Ключові слова: доказування; предмет доказування; кримінальне провадження; межі доказування.

Постановка проблеми. Питання доказування у кримінальному провадженні вже традиційно стало дискусійним серед

учених та практиків. І в першу чергу це обумовлено тим великим значенням, яке має доказування в структурі кримінально процесуальної діяльності.

Оскільки лише за умов належного збирання, перевірки й оцінки доказів стає можливим виконання загальних завдань кримінального провадження, зокрема й охорони прав, свобод і законних інтересів його учасників.

Разом з тим, для успішного вирішення завдань кримінального процесу, необхідно встановити обставини, які підлягають доказуванню та мають значення для кримінального провадження і складають предмет доказування, а також необхідно визначити межі такого доказування. Визначення предмета кримінально процесуального доказування та меж доказування є актуальним, оскільки предмет та межі доказування не є «стабільними», а навпаки мають свої особливості щодо кожного здійсненого правопорушення, навіть з огляду на те, що сам процес доказування у кримінальному провадженні певної мірою формалізований, він унормований КПК України, підкорюється закономірностям гносеології, базується на положеннях логіки. В юридичній літературі також відсутня єдність поглядів щодо розуміння понять «предмет доказування» та «межі доказування» і як наслідок предмет і межі доказування досить тривалий час розглядалися як одне і теж саме. Окрім того, ці категорії так і не знайшли свого закріплення на законодавчому рівні, хоча їх важливе теоретичне та практичне значення постійно підкреслюється у кримінально-процесуальній літературі.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Пробле-

мам дослідження меж доказування та предмета доказування в кримінальному провадженні значну увагу в своїх працях приділили В.Д. Арсєнєв, В.П. Гмирко, Г.Ф. Горський, Ю.М. Грошевий, Є.Г. Коваленко, Л.Д. Кокорєв, Л.М. Лобойко, М.М. Михєєнко, В.Т. Нор, Ю.К. Орлов, М.А. Погорецький, В.О. Попелюшко, Д.Б. Сергєєва, О.С. Старєнький, С.М. Стахівський, М.С. Строгович, В.М. Тертишник, Л.Д. Удалова, С.А. Шейфер, М.Є. Шумило, та інші вчені-процесуалісти. Разом з тим, до сьогодні поняття меж доказування в кримінальному провадженні визначається по-різному в теорії кримінального процесу і тим самим створює дискусію щодо його співвідношення з предметом доказування і це негативно відображається на науковій та практичній діяльності а також на навчальному процесі.

Метою цієї статті є дослідження теоретичних та практичних підходів до визначення поняття «предмет доказування» та «межі доказування» у співвідношенні. А також розв'язання проблеми пов'язаної зі сприйняттям предмета доказування та меж доказування, як рівнозначних понять, встановлення взаємозв'язку предмета та меж доказування у кримінальному провадженні.

Виклад *матеріалу дослідження та його основні результати.* Поняття предмету та меж доказування тісно пов'язане з проблемними питаннями доказування і пізнання¹ та обґрунтування

¹ В Гмирко, Кримінально-процесуальні докази: поняття, структура, характеристики, класифікація. Конспект проблемної лекції (Дніпропетровськ, Академія митної служби України, 2002) 63; Є Г Коваленко, Теорія доказів у кримінальному процесі України (Київ, Юрінком Інтер, 2006) 444; М Погорецький, Теорія кримінального процесуального доказування: проблемні питання (2014) 10 *Право України* 12–25; М А Погорецький, Нова концепція кримінального процесуального доказування та її реалізація в чинному КПК України. *Актуальні питання доказування у кримінальному процесі*: збірник матеріалів науково-практичної конференції (м. Київ, 27 лютого 2015 року) (Київ, Видавець, 2015) 22–27; М А Погорецький, Нова концепція кримінального процесуального доказування (2015) 3 *Вісник кримінального судочинства України* 63–79; М А Погорецький, Доказування у кримінальному процесі: поняття, зміст, структура. *Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (27 листопада 2013 р., м. Одеса) / відпов. за випуск Ю П Алєнін (Одеса, Юридична література, 2013) 17–21; М Погорецький, Новий КПК України: політичні, теоретичні та юридичні питання (2009) 2 *Право України* 29–35; М А Погорецький, Концепції кримінального процесуального доказування: Сучасні концепції доказування і доказів у юридичному процесі країн ближнього зарубіжжя та їх вплив на формування єдиної судової практики: матеріали наук. – методолог. Семінару (м. Київ, 16 листоп. 2012 р.) / упоряд. М Є Шумило (Харків, Право, 2020) 20–29; С М Стахівський, Теорія і практика кримінально-процесуального доказування: монографія (Київ, 2005) 272.

рішень в кримінальному процесі¹, які є дискусійними в теорії кримінального процесу і, зокрема в теорії доказування.

Дискусія щодо основних категорій доказування в кримінальному процесі, серед яких і категорії предмета доказування та меж доказування, точиться доволі давно. Поняття предмета доказування, належить до фундаментальних понять теорії доказування, його значення постійно підкреслюється у працях вчених процесуалістів, однак визначення самого поняття «предмет доказування» досі є неоднозначними та потребує дослідження. Також, варто зазначити, що чинний Кримінальний процесуальний кодекс України не містить визначення поняття «предмет доказування», але сукупність обставин перерахованих у ч. 1 ст. 91 КПК України прийнято ототожнювати саме з предметом доказування.

Щодо меж доказування, то у КПК також відсутнє визначення цього поняття, але слід звернути увагу на те, що неправильне визначення меж доказування часто на практиці призводить до їх звуження або необґрунтованого розширення. Звуження меж доказування спричиняє те, що окремі елементи предмета доказування можуть бути недостатньо дослідженими і, як наслідок, у кримінальному провадженні можуть з'явитися прогалини у становленні тих чи інших обставин правопорушення, що не дозволяє повно і об'єктивно розслідувати кримінальне провадження, розглянути в суді та прийняти законне та обґрунтоване рішення.

Водночас нічим необґрунтоване розширення меж доказування часто призводить до збирання таких фактичних даних, які не мають жодного відношення до конкретного кримінального провадження, що часто призводить до затягування розслідування справи та судового розгляду. Також варто зазначити, що розширення меж доказування іноді штучно створює можливості особі, яка вчинила правопорушення, ухилитися від кримінальної відповідальності та покарання.

Раніше поняття меж доказування, як самостійне поняття майже не розглядалося і не досліджувалося. Більшість тогочасних авторів межі доказування та навіть більше того – вони сприймали їх як нероздільне цілісне явище. Так, ще Вольтер писав, що коли людина обвинувачується у вчиненні злочину, немає явної необхідності в тому, щоб вона за найбільшої вірогідності була передана палачу. цілком можливо, що вона буде жити, не порушуючи гармонії держави. Можливо, що двадцять імовірностей проти неї будуть урівноважені лише однією на її користь².

Слід зазначити, що вже зараз поширеним серед процесуалістів є підхід до поняття меж доказування як принципово важливих категорій доказового права, оскільки для успішного досягнення мети доказування, є необхідним правильне розуміння не тільки його предмета, але й меж³. Ми поділяємо дану позицію і вважаємо її цілком обґрунтованою та переконливою.

¹ Н В Глинська, Обґрунтування рішень у кримінальному процесі (дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2003) 238; М А Погорецький, Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія (Харків, Арсіс ЛТД, 2007) 576; М А Погорецький, Обґрунтування рішень про застосування примусових заходів у кримінальних справах про організовану злочинність (2007) 15 *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)* 3–14; М А Погорецький, Затримання підозрюваного: проблеми обґрунтування рішення (2007) 6 (20) *Юрид. радник* 92–97; М А Погорецький, О А Міцкан, Стандарт доказування «обґрунтована підозра» у практиці Європейського суду з прав людини: вплив на вітчизняну правозастосовну практику (2019) 1 *Вісник кримінального судочинства* 37–49; М А Погорецький, О А Міцкан, Стандарт доказування «достатня підстава» у кримінальному процесі України (2019) 3 *Вісник кримінального судочинства* 31–42; С М Стахівський, Теорія і практика кримінально-процесуального доказування: монографія (Київ, 2005) 272.

² М І Станкович, Розвиток кримінального процесуального законодавства та науки кримінального процесу про межі доказування в кримінальному провадженні (2018) 48 (2) *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право* 141–144.

³ В В Вапнярчук, Теорія і практика кримінального процесуального доказування: монографія (Харків, Юрайт, 2017) 99.

Однак, як вже зазначалося вище, питання розмежування предмета доказування та меж доказування викликало дискусію серед вчених і до тепер можна прослідкувати неоднозначність у підходах, щодо їх розмежування¹. До прикладу, одні автори зазначають, що межі доказування – це менш вдале викладення обставин, які підлягають доказуванню у кримінальній справі². Разом з тим, М.М. Михеєнко піддав обґрунтованій критиці такий підхід до розв'язання цієї проблеми, тому що предмет і межі доказування, на його думку – поняття хоч і взаємопов'язані, але не рівнозначні; кожне з них має тільки йому притаманний юридичний зміст і призначення у кримінально-процесуальному доказуванні³, і ми вважаємо це твердження дійсно справедливим та доречним.

Також існує думка, що межі доказування – це обсяг доказів, які є необхідними та достатніми для встановлення предмета доказування⁴. В.Т. Нор зазначає, що межі доказування – це необхідна і достатня сукупність доказів, зібрання яких забезпечить з'ясування всіх обставин предмета доказування, і, як результат, – правильне вирішення кримінальної справи⁵. Г.К. Тетерятник вважає, що під межами доказування слід розуміти необхідну і достатню сукупність доказів, зібраних по кримінальному провадженню, які забезпечують правильне його вирішення. Якщо поняття предмету доказування виражає, що повинно бути в'яснено, встановлено по провадженню, то поняття меж доказування виражає кордони, обсяг і глибина дослідження всіх істотних обставин кримінального про-

вадження, обсяг і глибину дослідження всіх істотних обставин провадження⁶.

Отже, очевидним є те, що предмет доказування і межі доказування, хоча певною мірою і є пов'язаними між собою, але мають різне значення.

Досить слушною є думка вчених, які зазначають, що якщо предмет доказування розглядати як рамки дослідження обставин провадження по горизонталі, то межі доказування, які визначають глибину їх дослідження, можна умовно визначити як рамки по вертикалі. Даний підхід можна співвіднести із «системою координат», де на одній вісі знаходиться предмет доказування, а на іншій – межі доказування. Таким чином, чим далі просуватися по вісі меж доказування, тим більше глибоко і детально будуть встановлюватися елементи предмета доказування, відповідно, більше доказів буде зібрано під час досудового розслідування, а отже більшою буде і їх значущість⁷.

Попри те, що в КПК України поняття меж доказування не визначено, проте воно має неабияке практичне значення. Так, на думку Є.Г. Коваленка, правильне встановлення меж доказування в кримінальному провадженні передбачає: а) забезпечення з необхідною повнотою в'ясування обставин, що складають предмет доказування; б) використання з цією метою лише допустимих доказів, причому в обсязі, необхідному для достовірних висновків у справі⁸.

На думку О.С. Старенького, під межами доказування в кримінальному провадженні слід розуміти такий обсяг доказів та їх процесуальних джерел, наявність яких забезпечить швидке, пов-

¹ М А Погорєцький, Нова концепція кримінального процесуального доказування (2015) з *Вісник кримінального судочинства*. 72.

² Там само 4.

³ М М Михеєнко, Доказывание в советском уголовном судопроизводстве (Київ, Вища школа, 1984) 105.

⁴ О С Старенький, Щодо визначення поняття меж доказування в кримінальному провадженні (2014) 1(9) *Часопис Національного університету «Острозька академія» Серія «Право»* 8.

⁵ В Т Нор, Проблеми теорії і практики судових доказів (Львів, Вища школа, 1978) 69.

⁶ Г К Тетерятник, Предмет доказування у кримінальному провадженні та межі доказування (Одеса, 2017) 24.

⁷ О С Старенький, Щодо визначення поняття меж доказування в кримінальному провадженні (2014) 1(9) *Часопис Національного університету «Острозька академія» Серія «Право»* 4; М А Погорєцький, Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія (Харків, Арсіс ЛТД, 2007) 215.

⁸ Є Г Коваленко, Теорія доказів у кримінальному процесі України (Київ, Юрінком Інтер, 2006) 115.

не та неупереджене встановлення всіх обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні¹.

Цікавим та таким що заслуговує уваги є підхід В. В. Вапнярчука, що межі доказування – це границі доказової діяльності, що забезпечує певний обсяг знань суб'єкта доказування про обставини кримінального правопорушення, з приводу якого здійснюється кримінальне провадження, і який є достатнім для закінчення кримінального процесуального доказування загалом або для прийняття певного процесуального рішення чи здійснення певної процесуальної дії, зокрема. Автор зазначає, що мова йде не про границі того, що підлягає доказуванню, а про межі тієї діяльності, яка утворює зміст процесу доказування².

Таким чином, слід зазначити те, що предмет доказування і межі доказування дійсно є пов'язаними одне з одним певною мірою, але мають різне правове значення. Під межами доказування – слід розуміти такий обсяг доказового матеріалу (доказів та їх джерел), який забезпечує надійне, достовірне встановлення всіх обставин, які входять до предмета доказування, правильне вирішення справи та вжиття заходів для запобігання правопорушенням. А предмет доказування – це фундаментальна категорія доказування і полягає у розкритті того обсягу обставин (структурних елементів предмета), які підлягають встановленню у кримінальному провадженні, а також інших обставин, що мають значення для правильного вирішення конкретної справи, та підлягають доказуванню у конкретному кримінальному провадженні. Межі доказування слід розглядати як деяку ідеальну сукупність доказів, які повинні бути зібрані для встановлення всіх обставин, що складають предмет доказування, і таким чином забезпечують правильне вирішення кримінального провадження. Окрім того, аналізуючи чинне кримінально-процесу-

альне законодавство України, ми маємо підстави вважати, що законодавець сьогодні знаходиться на шляху до вдосконалення кримінального процесу та можливого подальшого закріплення понять «предмет доказування та «межі доказування», про це свідчить сформульована низка положень, відповідно до яких межі доказування та предмет доказування набувають власного значення й індивідуального змісту, що характеризуються кількісними і якісними ознаками. Отже, дослідження та аналіз предмета та меж доказування є перспективним напрямом розвитку кримінальної процесуальної теорії та практики.

Висновки. Підсумовуючи, можна помітити, що підходів до співвідношення предмета та меж доказування є багато і кожен з них має певну особливість. Також у співвідношенні предмета та меж доказування прослідковується їх взаємозв'язок як обсягу та глибини дослідження. Відповідно ми можемо зазначити, що предмет доказування та межі доказування є взаємопов'язаними та для повноцінного досягнення завдань кримінального судочинства необхідно використовувати ці категорії разом (у комплексі). З цього випливає, що ми не можемо замінити одне на інше, оскільки кожна з цих категорій доказування є важливою та має суттєве значення для досягнення мети доказування у кримінальному провадженні та завдань кримінального провадження. Також ми бачимо необхідність закріпити поняття меж доказування та предмета доказування у КПК України. Це необхідно для того, щоб: а) нівелювати ті проблеми, які виникають через сприйняття їх як тотожних понять, що інколи призводить до неналежного встановлення меж та змісту предмета доказування; б) забезпечити належне (детальне та ґрунтовне роз'яснення), а не лише суб'єктивне розуміння даних понять серед практиків, що в свою чергу сприятиме всебічному, повному та об'єктив-

¹ Там само 8.

² В В Вапнярчук, Теорія і практика кримінального процесуального доказування: монографія (Харків, Юрайт, 2017) 101.

ному встановленню всіх обставин справи ще швидше та якісніше. Отже, дана тема досі лишається актуальною і має місце для подальших дискусій та про-

позицій, які б сприяли розвитку кримінально-процесуальної форми зокрема та українського законодавства загалом.

REFERENCES

BIBLIOGRAPHY

LEGISLATION

1. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VI <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> data zvernennia 04.05.2022 [in Ukrainian].

AUTHORED BOOKS

2. Mykheenko M M, *Dokaziivanye v sovetskom uholovnom sudoproizvodstve* [Evidence in Soviet criminal proceedings] (Kyiv, Vyshcha shkola, 1984) 134 [in Russian].

3. Nor V T, *Problemy teorii i praktyky sudovykh dokaziv* [Problems of theory and practice of forensic evidence] (Lviv, Vyshcha shkola, 1978) 112 [in Ukrainian].

4. Pohoretskyi M A, *Funktsionalne pryznachennia operatyvno-rozshukovoï diialnosti u kryminalnomu protsesi* [The functional purpose of investigative activity in the criminal process] (Xarkiv, Arsis LTD, 2007) 576 [in Ukrainian].

5. Teteriatnyk H K, *Predmet dokazuvannia u kryminalnomu provadzhenni ta mezhi dokazuvannia* [The subject of proof in criminal proceedings and the limits of proof] (Odesa, 2017) 36 [in Ukrainian].

6. Vapniarchuk V V, *Teoriia i praktyka kryminalnoho protsesualnoho dokazuvannia* [Theory and practice of criminal procedural evidence] (Kharkiv, Yurayt, 2017) 408 [in Ukrainian].

7. Hmyrko V, *Kryminalno-protsesualni dokazy: poniattia, struktura, kharakterystyky, klasyfikatsiia. Konspekt problemnoi lektsii* [Criminal procedural evidence: concept, structure, characteristics, classification. Synopsis of the problem lecture] (Dnipropetrovsk, Akademiia mytnoi sluzhby Ukrainy, 2002) 63 [in Ukrainian].

8. Kovalenko Ye H, *Teoriia dokaziv u kryminalnomu protsesi Ukrainy* [Theory of evidence in the criminal process of Ukraine] (Kyiv, Yurinkom Inter, 2006) 444 [in Ukrainian].

9. Stakhivskyi S M, *Teoriia i praktyka kryminalno-protsesualnoho dokazuvannia* [Theory and practice of criminal procedural evidence] (Kyiv, 2005) 272 [in Ukrainian].

ARTICLES

10. Pohoretskyi M A, Obgruntuvannia rishen pro zastosuvannia prymusovykh zakhodiv u kryminalnykh spravakh pro orhanizovanu zlochynnist [Justification of decisions on the application of coercive measures in criminal cases on organized crime] (2007) 15 *Borotba z orhanizovanoi zlochynnisti u koruptsiiei (teoriia i praktyka)* 3–14 [in Ukrainian].

11. Pohoretskyi M A, Zatrymannia pidozriuvanoho: problemy obgruntuvannia rishennia [Detention of the suspect: problems of justifying the decision] (2007) 6 (20) *Yuryd. radnyk* 92–97 [in Ukrainian].

12. Pohoretskyi M A, Novyi KPK Ukrainy: politychni, teoretychni ta yurydychni pytannia [New Communist Party of Ukraine: political, theoretical and legal issues] (2009) 2 *Pravo Ukrainy* 29–35 [in Ukrainian].

13. Pohoretskyi M, Teoriia kryminalnoho protsesualnoho dokazuvannia: problemni pytannia [Theory of criminal procedural evidence: problematic issues] (2014) 10 *Pravo Ukrainy* 12–25 [in Ukrainian].

14. Pohoretskyi M A, Nova kontseptsiiia kryminalnoho protsesualnoho dokazuvannia [New Concept of Criminal Procedural Evidence] (2015) 3 *Visnyk kryminalnoho sudochynstva* 72 [in Ukrainian].

15. Pohoretskyi M A, Mitskan O A, Standart dokazuvannia «obgruntovana pidozra» u praktytsi Yevropeiskoho sudu z prav liudyny: vplyv na vitchyznianu pravozastosovnu praktyku [Standard of proof «reasonable suspicion» in the practice of the European Court of Human Rights: impact on domestic law enforcement practice] (2019) 1 *Visnyk kryminalnoho sudochynstva* 37–49 [in Ukrainian].

16. Pohoretskyi M A, Mitskan O A, Ctandard dokazuvannia «dostatnia pidstava» u kryminalnomu protsesi Ukrainy [The standard of proof «sufficient basis» in the criminal process of Ukraine] (2019) 3 *Visnyk kryminalnoho sudochynstva* 31–42 [in Ukrainian].

17. Stankovych M I, Rozvytok kryminalnoho protsesualnoho zakonodavstva ta nauky kryminalnoho protsesu pro mezhi dokazuvannia v kryminalnomu provadzhenni [Development of criminal procedural

legislation and the science of criminal procedure on the limits of evidence in criminal proceedings] (2018) 48 (2) *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu Serii Pravo* 141–144 [in Ukrainian].

18. Starenkyi O S, Shchodo vyznachennia poniattia mezh dokazuvannia v kryminalnomu provadzhenni [Regarding the definition of the concept of limits of proof in criminal proceedings] (2014) № 1(9) *Chasopys Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia» Serii «Pravo»* 1–9 [in Ukrainian].

Kolomiets K. V.,

Master of Law

Educational and Scientific Institute of Law

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ORCID ID: 0000-0003-2805-3246

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.1-2/246-252>

CONCERNING UNDERSTANDING THE RELATION OF CONCEPTS SUBJECT OF PROOF AND PROOF LIMITS IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Abstract. *The article is devoted to the relationship between the subject and the limits of evidence in criminal proceedings, establishing their relationship.*

The correct definition of these concepts in practice contributes to the fulfillment of the tasks of criminal proceedings, in particular, by establishing all the circumstances that are subject to proof in criminal proceedings. The subject of proof and the limits of proof have been creating a debate among scientists and practitioners for a long time due to their uncertainty, as they are of essential importance for the process of proof in criminal proceedings, and accordingly, the relevance of this topic is obvious.

The author of the article aims to solve the problem related to the perception of the subject of proof and the limits of proof as equivalent concepts, to establish the relationship between the subject and the limits of proof in criminal proceedings, to propose possible ways of solving other urgent problems related to the topic of the article.

The author considered scientific approaches to understanding the subject of proof and the limits of proof, as well as their practical significance. Problematic issues of the relationship between the subject matter and the limits of evidence in criminal proceedings have been identified. Based on the analysis of the literature and the provisions of the current Criminal Procedure Code of Ukraine, the essential features of these concepts were determined, which further contributed to their delineation. It is proposed to understand the subject and the limits of proof as interrelated categories, but not equivalent.

Key words: *proof; subject of proof; criminal proceedings; limits of proof.*